

DÖNTÉS

SZÖVEG –
SZŐNYI LÍDIA, ÉGER CSABA
pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

J. Robert Oppenheimer, az atombomba atyjaként ismert tudós személyisége, dilemmái és öröksége ihlette *Christopher Nolan* legújabb filmjét. Oppenheimer, akár egy modern Prométheusz, olyan erőt szabadít a világra, amellyel minden megváltozik, és megkezdődik az atomkorszak. A görög mitológia titánja keményen bűnhődött, vajon a modern Prométheusznak – aki maga is így összegzi szerepét: „*Én lettem a halál, a világok pusztítója*” – milyen bűnhődéssel kell szembenéznie? És mi hogyan készülhetünk fel életünk másokat is érintő, fontos döntéseire, ha nem is a világot megváltoztató piros gombot kell megnyomnunk?

- ◆ Természetesen a képlet nem ilyen egyszerű, ugyanis a náci Németországgal vívott háború éveiben létfontosságúnak tűnik, hogy az amerikaiak gyorsabban építsenek atombombát, mint a németek. A zsidó származású amerikai tudóst kommunista kapcsolatai ellenére Leslie Groves ezredes felkéri a Manhattan-terv vezetésére. Így Oppenheimer, aki a háború előtt olyan költői témát kutatott, mint hogy hogyan halnak meg a csillagok, minden tehetségét az atombombaprogram sikerére összpontosítja. A kor legmeghatározóbb tudós elméit kéri fel a közös munkára, köztük olyan magyar származású fizikusokat, mint Teller Ede vagy Szilárd Leó. Felépít Los Alamosban egy titkos várost, ahova a programon dolgozók és családjaik beköltöznek, és minden szervezői tehetségét a csapat vezetésébe és összetartásába fekteti. Éveken át megfeszített tempóban dolgoznak, >

hogy a németek előtt érjenek célba, majd 1945 júliusában végrehajtják az első tesztet a Jornada del Muerto-sivatagban. Nézőként mi is szurkolunk a tudós csapat sikerének, miközben tudjuk, hogy az atombomba megépítése Hiroshima és Nagaszaki katasztrófáját okozza, és egy vérszjósó korszakot indít el.

Oppenheimer barátai és tudóstársai figyelmeztetése ellenére hinni szeretné, hogy az atomfegyver akár a világékét is elhozhatja a földre. Az alkotás okozta flow-élményben nem látja, milyen veszélyt jelent a világra, amit létrehozott. Az éles bevetés után viszont rátör a büntudat, ami miatt Truman elnök „anyámasszony katonájának” nevezi. Talán ez a belső szenvedés az, ami miatt asszisztál a meghurcolásához, amikor a hidegháborús évek alatt vissza akarják vonni a biztonsági engedélyét kommunista kapcsolataira hivatkozva. A film ugrál az idősíkok között, egyszerre követhetjük végig az atomfegyver készítését és a tárgyalótermi drámákat. Az Oppenheimer ügyét tárgyaló bizottság munkáját, illetve évekkal később egy másik bizottság tárgyalását, ahol górcső alá veszik a fizikus meghurcolásának jogosságát. Ki is volt valójában Oppenheimer? Karizmatikus, elismerést és dicsőséget hajszoló nőcsábász vagy gyötrődő, neurotikus lélek, aki a tettei következménye miatt őrlődik?

VÁGY AZ ELISMERÉSRE

A film elején Oppenheimert látomásaival és belső démonaival küszködő egyetemistaként ismerjük meg, aki Európában tanulva olyan tudósok által inspirálódhat, mint Niels Bohr vagy Werner Heisenberg. Kíváncsi, gyors észjárású elméleti fizikus, akinek viszont a gyakorlati labormunka nem az erőssége. Amikor emiatt a tanára megalázza, nem tudja megfékezni a gyilkos indulatot, és megmérgezi a professzor asztalán lévő almát. Bár

a történet végzetes kimenetelét végül megakadályozza, az esemény jól megvilágítja azt a sérülékeny és sebezhető lelket, akiben egyszerre jelenik meg az elismerés utáni vágy és a belső hiányok miatt megélt kétségbeesés és bosszúsomj. Bár a legtöbben nem jutunk el eddig, olykor mi is teret engedünk az indulatainknak sértett büszkeségünk, sebeztségünk és az elismerés, illetve a szeretet utáni vágyunk miatt. Az ember kapcsolata szövetében élő lény, akinek kezdetektől létszükséglete, hogy a számára legfontosabb kötődési személyek önmagáért szeressék, és nem csak azért, amit letett az asztalra. Ha ez nem így van, az egyén önbecsülése csak akkor lehet teljes, ha ő a legjobb, aki mindig eléri a kívánt eredményeket.

Oppenheimer életrajzi történetében egy sor olyan mintázatot figyelhetünk meg, amelyekben a döntései mélyén kirajzolódik az elismerés hajszolása. Ide sorolhatók bonyolult és kusza nőügyei is, de az atombomba fejlesztése során is megjelenik a siker utáni vak hajszja. Ilyen, amikor felmerül az esélye annak, hogy a piros gomb megnyomásával elinduló láncreakció begyűjtja a léggömböt, és minden élőlény elpusztul. A teszt előtt Oppenheimer Groves tábornokkal arról beszél, hogy csupán a nullához közelít az esélye annak, hogy ez a robbanás nem jár minden élő pusztulásával. Nyilvánvalóan egy ilyen kérdésre az egyedüli biztonságos válasz a határozott nulla. Saját értékességünk és fontosságunk megtapasztalása könnyen elvakíthat. Szerencsére nekünk nem kell a piros gomb megnyomásáról döntenünk, de mindannyian hozunk egy sor fontos, másokra is hatást gyakorló döntést az életünkben. Érdemes ilyenkor megállni és végiggondolni, milyen motivációk húzódnak meg választásunk mögött. Ebben nagy segítségünkre lehet az önismeret által megszerzett önreflexió, hogy képesek legyünk rálátni azokra a belső hiányokra, amelyek

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
VILÁG-KÉP

◆ A gombák többsége tojás alakú spórák milliárdjaival szaporodik, azonban ezt igen ritkán figyelhetjük meg szabad szemmel. A jelenség lefényképezése is kivételes műszaki ismeretekkel és felszereléssel lehetséges, ezt a feladatot teljesítette tökéletesen a görög természetfotós, Agorastos Papatsanis. **Gombavarázs** című fényképe elkészítéséhez esernyőkkel bástyázta körbe a korhadó fatörzsön növő gombát, hogy kivédje a légmozgásokat, majd az állványon rögzített kamerával szemben reflektorokat állított, a legjobban ugyanis ellenfényes megvilágításban válnak láthatóvá a mikroszkopikus méretű gombaspórák.

A görög fotográfus a gombák megszállottja, honlapján (agorastosphotography.gr) egy rejtett mesevilágba tekinthetünk be. Munkáit a világ legnagyobb természetfotós pályázatán – NHM Wildlife Photographer of the Year – már korábban is díjazták, ezt a képét pedig a pályázat idei kiállításán is láthatjuk majd. A pályázaton rendszeresen díjaznak magyar természetfotósokat is, így érdemes október II-én megnézni a hivatalos honlapot (nhm.ac.uk/wpy), ugyanis a 2023-as pályázat végeredménye akkor lesz elérhető. ◆

SZÖVEG –
ACZÉL PETRA nyelvész, kommunikációkutató

SOROZAT –
KÖZVILÁGÍTÁS

Üvöltő jelek

A tihanyi szeizmológiai állomáson idén júliusban erős jeleket rögzítettek. Arról, hogy reng a föld. A hírt sokan átvették, stílszerűen azt is mondhatnánk, „hangos” volt az esettől a média. A rengéseket pedig egy valóban különös jelenség okozta. A neve: *Dimitri Vegas & Like Mike*. Hogy eddig még nem is hallottunk ilyen természeti tüneményről? Nem is csoda, hiszen itt valami egészen másról volt szó. Egy balatoni nyári fesztivál fellépőiről. Egy zenei együttesről, akiket túlhangosítottak, annyira, hogy beleremegett a föld. És a földdel együtt valószínűleg a madarak, a hangyák, a halak, a nád, a fák és persze valamennyi ember, aki a torkában érezhette, hogy a legstabilabb életfeltétele már nem olyan biztonságos.

◆ Sokan megmosolyogták az esetet. Pláne júliusban, a szezon kezdetén, tudva, hogy még hány vidám ankét vár a szórakozni vágyókra, feltehetően hasonló következményekkel. Nyári könnyedséggel legyintettünk a zajszennyezésre. Bár így el tudnánk siklani egy áradás, jégeső, olajszennyezés vagy szmog, esetleg a kémiai anyaggal szennyezett levegő mellett! Míg ez utóbbiakat kellő félelemmel komolyan vesszük, a zajt nem. Vagy legalábbis nem annyira. A zaj a legnépesebb ellenségünk, amelyről túl keveset beszélünk. Pedig ott üvölt a nagyvárosokban, éjjel és nappal, a tengerek mélyén, a gépekkel okosra tuningolt munkahelyeken, a klímák, a sütők, a motorok, a darálók, a munkagépek, szakkifejezéssel élve, az antropogenikus zajforrások környezetében. Az esti mulatók, a szórakozóhelyek, sőt a játszótérek mellett. A levél-surrogás húsz decibele helyén a fűnyíró kilencven decibelnyi hangot ad ki, a metróvonatok száz decibellel száguldanak, a rockkoncertek százötven vagy annál több decibellel ráznak testet-lelket. Nyolcvanöt decibel felett a hang károsodást okozhat, hatvanöt decibel felett zajszennyezésről beszélünk.

Igen, a zaj egyike a négy nagy „hivatalos” szennyezésnek. Mert lehet a vizet, a levegőt, a földet és negyedikként, lehet a természeti csendet is szennyezni. Több mint száz éve a tuberkulózis kórokozójának felfedezője, Robert Koch a következőt jósolta: „Egy napon az embernek majd olyan ádázul kell küzdenie a zaj ellen, mint a pestis vagy kolera ellen.” Hamvas Béla pedig, Aldous Huxley-t idézve – aki egyébként a csendet a bölcsesség és a szellemesség terének tartotta – így írt a *Patmosz-ban*: „a csend köre évenként tizenhárom és fél kilométerrel szűkül, s már nincs messze az az idő, amikor

a csend a földről tökéletesen eltűnik”. Hamvasnak igaza volt. Kochnak nem. Egyáltalán nem küzdünk ádázul a zaj ellen. Sőt, újratermeljük, sokszor egészen öntudatosan, gátlástalanul. A tereken felszabaduló gyerekek kiabálnak, a szórakozóhelyeken kikapcsolódók üvöltönek, az éjszakai utcán magukat szabadnak érzők rikoltoznak, az autókból lüktet a zene, a villamos nem csilingel, hanem csikorog, és valami mindig szól a háttérben is. A rádió, a tévé, a YouTube vagy TikTok-videó. Ott ül a fülhallgató a füleken, hogy az emberi érzékelést hathatósan elzárja a világtól, és bezárja a hangzás buborékjába. Engem még arra nevelt édesanyám, hogy ne kiabáljak, se jó-, se rosszkedvemben. Ma már buzdítjuk utódainkat, hogy üvöltsék ki magukat, ha tehetik. És mivel sokan elfogadták a „kihívást”, nem győzünk mindent felhangosítani a zajversenyben.

Pedig a zaj árt, komolyan árt. Nemcsak a bálnáknak, a delfineknek, a madaraknak, azoknak az élőlényeknek, akik hanghullámokkal tájékozódnak. Nekünk is árt. Rosszabbul alszunk, stresszesebbek vagyunk, nyugtalanabbak és boldogtalanabbak. És mindez azt is jelenti, hogy másokkal is azok vagyunk. Társas terünket elárasztják a zaj következményei, mint a vörösiszap. Éppen csak úgy teszünk, mintha nem vennénk észre. Elengedjük a fülünk mellett azt, amit már beengedtünk az agyunkba.

Az ősz újra elhozhatja a húsz decibeles sétákat, és október végén, november elején a végső csönd emlékezetét. Érdemes volna ilyenkor megfontolnunk, hogy nem lehet mindent Dimitri Vegas & Like Mike koncertjére fogni. Hogy a zaj rajtunk is múlik. Mert a csendben tudunk hazatalálni igazán – ha hallgatunk rá. ◆

Takaríts meg a családnak 3 havonta kisebb vagy 3 év múlva egy nagyobb összeget

BÓNUSZ MAGYAR ÁLLAMPAPÍRRAL mindkettő lehetséges

Aktuális éves kamata: **11,92%**

A mostani gazdasági helyzetben nem elég megtakarítani, kiemelten foglalkozni is kell megtakarításainkkal. Nem éri meg otthon tartani spórolt pénzünket, mert nem, hogy nem kamatozik, de mire szükségünk lesz rá, már jóval kevesebbet is ér, így biztos ki kell majd pótolnunk, ahhoz, hogy arra fordíthassuk, amire gyűjtöttük.

Ha tudatosan szeretnénk gondoskodni családnak vagyonáról, akkor a megtakarított pénzünket befektethetjük Bónusz Magyar Állampapírba, amely háromhavonta fizet kamatot.

Mit kezdetünk a kamattal?

- 1 Befektethetjük újra BMÁP-ba, 3 év múlva (a lejáratkor) egy nagyobb összeg áll majd a rendelkezésünkre – mert sok kicsi sokra megy
- 2 Felvehetjük csak a kamatot és akár elmehetünk belőle egy hosszú hétvégére, de bármire elkölthetjük
- 3 Akár ki is egészíthetjük – 3 havonta tegyünk hozzá még egy újabb összeget és vásároljunk rajta BMÁP-ot

Bármelyik verziót is választjuk, csak jól járhatunk a BMÁP-pal, hiszen vagy 3 havonta, vagy 3 év múlva, de biztosan több pénze lesz a családnak.

Már egészen kis összegtől érdemes Bónusz Magyar Állampapírt vásárolni, hiszen a hároméves futamidejű, változó kamatozású magyar állampapír kamatadó-, szochomentes, biztonságos, értékálló és háromhavonta fizet kamatot. (X)

allampapir.hu

MA Magyar
Állampapír

A Bónusz Magyar Állampapír egy évben négy kamatperiódussal rendelkezik, az adott kamatperiódusra irányadó éves kamat mértéke a kamatbázis és a kamatprémium összege. A kamatbázis megegyezik a kamatperiódus kezdődő-pontját megelőző négy eredményes, 3 hónapos Diskont Kincstárjegy aukción kialakult átlaghozamok, adott aukción elfogadott mennyiségekkel súlyozott számtani átlagával, ami a 2026/0 sorozat 2023.07.21-2023.10.21-ig tartó kamatperiódus esetében évi 10,92% (fenti aktuális kamat). A kamatprémium mértéke 1%. Az adott kamatperiódusra vonatkozó éves kamat megállapítására az adott kamatperiódus kezdőnapját megelőző negyedik munkanappal kerül sor. A 2019. június 1-jét követően forgalomba hozott Bónusz Magyar Állampapír mentesül a szociális hozzájárulási adóról szóló 2018. évi LII. törvény veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 205/2023. (V. 31.) Korm. rendeletben rögzített szociális hozzájárulási adó („szochó”) megfizetési kötelezettsége alól.

Jelen tájékoztatás a tőkepiacról szóló 2001. évi CXV. törvény vonatkozó rendelkezései alapján kereskedelmi kommunikációnak minősül, és nem tekinthető ajánlattételnek, teljes körű tájékoztatásnak, befektetési vagy adótanácsadásnak. A Kibocsátó felhívja a befektetők figyelmét, hogy a Bónusz Magyar Állampapírok esetében sem zárhatóak ki teljesen a pénz- és tőkepiac változásából eredő kockázatok, és valamennyi további befektetési kockázatot és lehetőséget is a befektetőnek kell felmérnie. A Bónusz Magyar Állampapírok forgalomba hozatalának és forgalmazásának általános feltételeit az adott sorozat Ismertetője és Nyilvános Ajánlattétele tartalmazza, melyek megtekinthetőek a forgalmazóhelyeken, az ÁKK Zrt. saját honlapján (www.allampapir.hu és www.akk.hu), valamint az MNB által üzemeltetett honlapon (kozvetitelek.mnb.hu).

A Média a Családért-díj

októberi jelöltjei

Média a Családért-díj

DÖRMER CSABA

**„A testem cigány, az agyam fehér” –
roma gyerekek, akiket örökbe fogadtak,
és a szülők, akik adoptálták őket**

RTL, Fókusz

A Média a Családért-díj
fő támogatója:

Külhoni Média a Családért-díj

BÍRÓ TÍMEA

Az anyák mögötti fény

Magyar Szó

A Külhoni Média a Családért-díj fő támogatója:

A jelöltekről szóló ismertetőt és a jelölt munkákat megismerheti a mediaacsaladert.hu-n, ahol az Ön jelölését is várjuk.

A magyarországi és külhoni közönségdíjak támogatója:

